

http://paris.ifj.edu.pl

Plan referatu

- Wstęp
- Idea projektu PARIS
- Tematyka fizyczna
- Organizacja kolaboracji PARIS
- Symulacje GEANT4
- Wstępne projekty techniczne
- Testy detektorów LaBr₃
- Plany na przyszłość
- Podsumowanie

Kilka otwartych zagadnień w fizyce struktury jądra atomowego

- Jakie są granice istnienia jąder? Ile protonów może być w jądrze?
- Jakie są nowe formy kolektywnych wzbudzeń jądra?
- Jaka jest sekwencja poziomów kwantowych w jądrach dalekich od doliny stabilności?
- Czy halo neutronowe, znane w lekkich jądrach, przekształca się w skórkę neutronową w ciężkich jądrach?
- Czy dynamiczne symetrie (np. superdeformacja, hiperdeformacja), znane w jądrach bliskich stabilności występują również w jądrach egzotycznych?

Te i inne pytanie mogą być zaadresowane za pomocą intensywnych wiązek radioaktywnych, produkowanych np. w powstającym akceleratorze **SPIRAL2 w GANIL**, (np. w reakcjach fuzji wiązka neutrono-nadmiarowa może wnieść ok. 15 ħ więcej krętu do jądra złożonego) z wykorzystaniem **wysoce wydajnych detektorów**:

- rozproszonej wiązki i ciężkich jonów
- cząstek naładowanych: FAZIA, GASPARD, ...
- neutronów: Neutron detektor
- promieniowania gamma: AGATA, nowe układy detektorów scyntylacyjnych

Detektory promieniowania gamma

Тур	Zalety	Wady	Układ
Ge	2 keV @ 1 MeV	∆t>10 ns, niska wydajność dla wysokich energii (chyba że AGATA)	EUROBALL, EXOGAM, EAGLE, AGATA
NaI	∆E≈5%	∆t>3 ns	JANOSIK
BGO	∆E≈10%, wysoka wydajność	∆t>3 ns	EB Innerball
BaF2	ΔE≈10%	∆t≈1 ns	HECTOR, Chateu de Crystal, Medea
LaBr3 Firma Saint Gobain	∆t<250 ps, ∆E<3%	Wysoka cena	?

Idea projektu PARIS

Title: High-energy γ -rays as a probe of hot nuclei and reaction mechanisms

Spokesperson(s) (max. 3 names, laboratory, e-mail - please underline among them one corresponding spokesperson):
<u>Adam Maj</u>, IFJ PAN Krakow, <u>Adam.Maj@ifj.edu.pl</u>
Jean-Antoine Scarpaci, IPN Orsay, <u>scarpaci@ipno.in2p3.fr</u> (I to design and k David Jenkins, University of York (UK), <u>dj4@york.ac.uk</u>

<u>GANIL contact person</u> Jean-Pierre Wieleczko, GANIL, <u>wieleczko@ganil.fr</u> Aim: to design and build efficient gamma calorimeter PARIS

Założenia projektu PARIS:

Zaprojektowanie i zbudowanie kalorymetru gamma o wysokiej wydajności, składającego się z 2 powłok dla celów spektroskopii gamma w szerokim zakresie energii

Wewnętrzna sfera, wykonana z nowych kryształów scyntylacyjnych LaBr3(Ce), powinna mieć dużą granulacje. Będzie użyta do pomiar krotności gamma, sumarycznej energii, sub-nanosekundowych czasów życia, jak i pomiarów spektroskopowych w zakresie energii 1-10 MeV.

Zewnętrzna sfera, wykonana z konwencjonalnych kryształów scyntlacyjcych: BaF2 lub CsI; albo z istnięjących detektorów: HECTOR, Chatea de Crystal. Może mięć niższą granulacje. Będzie użyta do pomiarów wysokoenergetycznych kwantó gamma (3-40 MeV). Może też stanowić aktywną osłonę wewnętrznej sfery.

Układ powinien być modularny i kompatybilny z innymi detektorami: AGATA, EXOGAM2, GASPARD, Neutr. Det, INDRA/FAZIA

Poszerzenie dopplerowskie a granulacja układu detekcyjnego

Max. rozwarcie det. dla poszerzenia dopplerowkiego = 3%dla v/c=10, 20, 30, 40, 50, 60%

POSSIBLE GEOMETRIES of PARIS

SPHERICAL (e.g. same as AGATA modules):

- easy reconstruction, good line shape, compability with other spherical detectors,...
- Limited to one distance, high cost of a segment,...

CUBIC (offering variable geometry):

- + : adjustable to different distances, compatibility with many detectors, lower cost for a segment, easier mechanical support,
- More complicated reconstruction, worse line shape, ...

Tematyka fizyczna

a) Jacobi shape transitions* (A. Maj, J. Dudek et al.) ¹²⁰Cd, ⁹⁸Mo, ⁷¹Zn

PHOTON ARRAY FOR STUDIES WITH RADIOACTIVE ON AND STABLE BEAMS

- b) Shape phase diagrams GDR differential methods (A. Maj, I. Mazumdar et al.) ¹⁸⁶⁻¹⁹³Os, ¹⁹⁰⁻¹⁹⁷Pt
- c) Hot GDR studies in neutron rich nuclei (D.R. Chakrabarty, M. Kmiecik et al.) 128<A<144
- d) Isospin mixing at finite temperature (M. Kicińska-Habior et al.) ⁶⁸Se, ⁸⁰Zr, ⁸⁴Mo, ⁹⁶Cd, ¹¹²Ba
- e) Onset of the multifragmentation (J.P. Wieleczko, D. Santonocito et al.) 120<A<140, 180<A<200
- f) Reaction dynamics (Ch. Schmitt, O. Dorvaux et al.) ²¹⁴⁻²²²Ra, ¹¹⁸⁻²²⁶Th, ²²⁹⁻²³⁴U
- g) Heavy ion radiative capture* (S. Courtin, D.G. Jenkins et al.) ²⁴Mg, ²⁸Si
- h) Multiple Coulex of SD bands (P. Napiorkowski, F. Azaiez, A. Maj et al.) 36<A<50
- i) Relativistic Coulex (case for FAIR or RIKEN) (P. Bednarczyk et al.) 40<A<90
- **j)** Nuclear astrophysics (p,γ) (S. Harissopulos al.) e.g. ⁹⁰Zr
- k) Shell structure at intermediate energies (SISSI/LISE) (Z. Dombradi et al.) 20<A<40
- I) Shell structure at low energies (separator part of S³)* (F. Azaiez, S. Franchoo et al.) 30<A<150
- m) Nuclear Moments measurements (G. Georgiev, D. Balabanski et al.)

*) Key experiments

Jacobi shape transition: Theoretical shapes of rotating gravitating body

Colin MacLaurin (1742) shows that, as the angular momentum increases, the Earth will become more flat. The shape is an ellipsoid with two equal axes, rotating around the short axis. The ellipsoid becomes a disc with an ever increasing radius.

0mmga=0,605 L= 0.312

2 prwga+ 0.525 L=0.350

Carl Gustav Jacob Jacobi (1834):

At certain angular velocity *gravitating mass rotating synchronously* may change abruptly the shape from MacLaurins oblate shape to elongated triaxial (Jacobi bifurcation).

megan 0.605 Biturcation Point L= 0.363 ontel

Based on talk by Prof.. Etienne Ghys of the Unité de Mathématiques Pures et Appliquées de l'E.N.S. de Lyon <u>www.josleys.com/show_gallery.php?galid=313</u> Copyright: Jos Leys/Etienne Ghys. Henri Poincare (1885):

Described how the path of the Jacobi ellipsoids encounters multiple bifurcation points – elongated triaxial may change rapidly to a pear shape

McLaurin path

➡av. ■eq.

Jacobi path

L= 0.008 omega= 0.018

omega= 0.018 L= 0.008

Poincare path

Giant backbend

ω

- R. Beringer, W.K. Knox, *Phys. Rev.* 121 (1961) 1195:
   Similar phenomenon might be expected in nuclei at highest spins
- S. Cohen, F. Plasil, W.J. Swiatecki, Ann. Phys. (N.Y.) 82 (1974) 557: Rotating liquid drop model
- K. Pomorski, J. Dudek, *Phys. Rev.* C67 (2003) 044316:
   LSD (<u>Lublin-Strasbourg Drop</u>) Model
- M. Kicińska-Habior *et al.*, *Phys.Lett.* B308 (1993) 225: *Seattle exp.* - Possible signature of the Jacobi shape transition for ⁴⁵Sc in the inclusive GDR spectrum
- A. Maj et al, Nucl. Phys. A687 (2001) 192: *NBI exp.* – Possible signatures of the Jacobi shape transition for ⁴⁶Ti in the multiplicity gated GDR spectra and angular distributions
- D. Ward *et al.*, *Phys.Rev.* C66 (2002) 024312-1:
   Giant backbend of the E2 quasicontinuum bump
- M. Riley, Zakopane 2008:
   Oblate to prolate transition in N~90 nuclei for I>60ħ

"Macro"-splitting: due to very elongated shape

Summary of the experimental programme for GANIL

Studies of shape phase diagrams of hot nuclei – GDR differential methods I. Mazumdar, A. Maj et al..

A.L. Goodman, Nucl. Phys. A687 (2001) 206c

A. Maj et al., *Phys. Lett*. **291B**, (1992) 385

 $^{138-145}Xe + {}^{48}Ti \rightarrow {}^{186-193}Os$ $^{138-145}Xe + {}^{52}Cr \rightarrow {}^{190-197}Pt$

I. Mazumdar et al., Nucl. Phys. A731 (2004)146

•Molecular states in neutron rich nuclei : Inelastic scattering and radiative capture.

•Shell structure evolution in neutron rich nuclei : Coulex, inelastic scattering and DIC.

•N/Z dependance of the nuclear collective modes- soft modes in hot nuclei

Physics	Recoil	v/c	E_{γ} range	$\Delta E_{\gamma}/E_{\gamma}$	$\Delta E_{sum}/E_{sum}$	ΔM_{γ}	Ω	ΔΤ	Ancillaries	Commen
Case	mass	[%]		[%]	[%]	4	coverage	[ns]		
Jac obi transition	40-150	<10	0.1-30	4	<5	4	2π-4π	<1	AGATA HI det.	High eff. Beam rej.
Shape Phase Diagram	160- 180	<10	0.1-30	6	<5	4	2π-4π	<1	HI det.	High eff. Differenti
										al method Beam rej.
Hot GDR in n- rich nuclei	120- 140	<11	0.1-30	6	<8	4	2π-4π	<1	HI det.	Beam re.
Isospin mixing	60-100	<7	5-30	6	-	-	4π	<1	HI det.	High eff. Beam rej.
Reaction dyn ami cs	160- 220	<7	0.1-25	6-8	<8	4	2π	<1	n-det. FF det.	Complex coupling
Collectivity	120-	<8	5-30	5	-	-	2π	<1	LCP d et.	Complex
fragm entation	200								HI det.	couping
Radi at ive c aptu re	20-30	<3	1-30	<4	5	-	4π	<1	HI det.	High eff.
Multiple Coulex	40-60	<7	2-6	5	-	-	2π	<5	AGATA CD det.	Complex coupling
Astrophysics	16-90	0.1	0.1-6	6	5	-	4π	<1	Outer PAR IS	High eff.
									shell as active shield	ground
Shell structure at intermediate	16-40	20- 40	0.5-4	3	-	-	3π	<<1	SPEG or VAMOS	High eff. Low I _{beam}
energies (SISSI/LISE)										γ−γ coinc
Shell structure	30-150	10-	0.3-3	3	-	-	3π	<<1	Spect rom eter	High eff.
(separator part		15							part of S ³	Low I_{beam} $\gamma - \gamma coinc$
of S ³) Relativistic	40-60	50-	1-4	4	-	1	Forward	<<1	AGATA	Ang.
Coulex		60				-	3π		HI analyzer	Distr.
										b cos t

 $<\beta> \approx 10\%$; $\Delta M/M<4 \rightarrow$ Granularity: 200-800 $\Delta T: <1$ ns; $\Delta E\gamma/E\gamma: < 3\%$; high efficiency up to 15 MeV $\rightarrow$ LaBr₃ scintillators

Organizacja kolaboracji PARIS

The PARIS collaboration (status on 31.12.2008) IFJ PAN Kraków (Poland): P. Bednarczyk, M. Kmiecik, B. Fornal, J. Grębosz, A. Maj, W. Męczynski, K. Mazurek, S. Myalski, J. Styczeń, M. Ziębliński, M. Ciemała, A. Czermak. R. Wolski, M. Chelstowska IPN Orsav (France); F. Azaiez, J.A. Scarpaci, S. Franchoo, I. Stefan CSNSM Orsav (France): G. Georgiev, A. Lefebvre-Schuhl, R. Lozeva University of York (UK): D.G. Jenkins, M.A. Bentlev, B.R., Fulton, R. Wadsworth, O. Roberts IPN Lvon (France): Ch. Schmidt, O. Stezowski, N. Redon IPHC Strasbourg (France): O. Dorvaux, S. Courtin, C. Beck, D. Curien, B. Gall, F. Haas, D. Lebhertz, M. Rousseau, M.-D. Salsac, L. Stuttgé, J. Dudek GANIL Caen (France): J.P. Wieleczko, S. Grevy, A. Chbihi, G. Verde, J. Frankland, M. Płoszajczak, A. Navin, G. De France, M. Lewitowicz LPC-ENSI Caen (France): O. Lopez, E. Vient Warsaw University (Poland); M. Kicińska-Habior, J. Srebrny, M. Palacz, P. Napiórkowski, K. Hadvńska IPJ Swierk, Otwock (Poland): M. Moszyński BARC Mumbai (India): D.R. Chakrabarty, V.M. Datar, S. Kumar, E.T. Mirgule, A. Mitra, P.C. Rout TIFR Mumbai (India): I. Mazumdar, V. Nanal, R.G. Pillav University of Delhi, New Delhi (India): S.K. Mandal University of Surrey, Guildford (UK): Z. Podolyak, P.R. Regan, P. Stevenson GSI Darmstadt (Germany): M. Górska, J. Gerl, S. Pietri University of Oslo (Norway): S. Siem Oak Ridae (US): N. Schunck ATOMKI Debrecen (Hungary): Z. Dombradi, D. Sohler, A. Krasznahorkay, G. Kalinka, J.Gal, J.Molnar **INRNE, Bulgarian Academy of Sciences, Sofia (Bulgaria):** D. Balabanski, University of Sofia (Bulgaria): S. Lalkovski, K. Gladnishki, P. Detistov NBI Copenhagen (Denmark): B. Herskind, G. Sletten UMCS Lublin (Poland): K. Pomorski HMI Berlin (Germanv): H.J. Krappe LBNL, Berkeley, CA (US): P. Fallon, M.-A. Deleplangue, F. Stephens, I-Y. Lee iThemba LABS (RSA): R. Bark, P. Papka, J. Lawrie DSM/Dapnia CEA Saclay (France): C. Simenel INFN-LNS, Catania (Italy): D. Santonocito Institute of Nuclear Physics, NCSR "Demokritos", Athens (Greece): S. Harissopulos, A. Lagovannis, T. Konstantinopoulos Istanbul University, Instambul (Turkey): M.N. Erduran, M.Bostan, A. Tutay, M. Yalcinkaya, I. Yiqitoqlu, E. Ince, E. Sahin Nigde University, Nigde (Turkey): S. Erturk Ercives University, Kayseri (Turkey): I.. Boztosun Ankara University, Ankara (Turkey): A. Atac-Nyberg Kocaeli University, Kocaeli (Turkey): T. Güray Flerov Laboratory of Nuclear Reactions, JINR, Dubna, Russia: A. Fomichev, S. Krupko, V. Gorshkov, Uppsala University, (Sweden): H. Mach KVI, Groningen, (The Netherlands): M. Harakeh INFN and University Milano (Italy): S Brambilla, F. Camera, S. Leoni, O. Wieland. LPSC Grenoble(France): G. Simpson The Weizmann Institute Rehovot (Israel): M. Haas 40 institutions from 17 countries INFN Napoli (Italv); D. Pierroutsakou STFC Daresbury (UK): J. SImpson, J. Strachan, A. Smith, M. Labiche ≈ 100 physicists, engineers and RIKEN, Tokyo (JP): P. Doornenball

PhD students

IFJ PAN Kraków (Poland):

P. Bednarczyk, M. Chełstowska, M. Ciemała, A. Czermak, B. Fornal, J. Grębosz,
M. Kmiecik, A. Maj, K. Mazurek, S. Myalski, W. Męczyński, J. Styczeń,
R. Wolski, M. Ziębliński

PHOTON ARRAY FOR STUDIES WITH RADIOACTIVE ON AND STABLE BEAMS

Warsaw University (Poland):

M. Kicińska-Habior, J. Srebrny, M. Palacz, P. Napiórkowski, K. Hadyńska

IPJ Swierk, Otwock (Poland):

M. Moszyński

PARIS Management board

A. Maj - project spokesman;

D.G. Jenkins, J.P. Wieleczko, J.A. Scarpaci - deputies

PARIS Steering (Advisory) Committee

F. Azaiez (F) -chairman, D. Balabanski (BG), W. Catford (UK), D. Chakrabarty (India), Z. Dombradi (H), S. Courtin (F), J. Gerl (D), D. Jenkins (UK) - deputy chairman, S. Leoni (I), A. Maj (PL), J.A. Scarpaci (F), Ch. Schmidt (F), J.P. Wieleczko (F)

Active working groups

- 1. Simulations (O. Stezowski et al.)
- 2. PARIS mechanical design scenarios (S. Courtin, D. Jenkins et al.)
- 3. Physics cases and theory background (Ch. Schmitt et al.)
- 4. Detectors (O. Dorvaux, J. Pouthas et al.)
- 5. Financial issues (J.P. Wieleczko et al.)
- 6. PARIS in FP7 projects (A. Maj, F. Azaiez et al.)
- 7. Electronics (P. Bednarczyk et al.)
- 8. PARIS-GASPARD synergy (J.A. Scarpaci et al.)

Symulacje GEANT4

Rozmiary poprzeczne "pęku" w det. LaBr3 dla różnych energii kwantu gamma

Rekonstrukcja wysokoenergetycznego (2 MeV) fotonu przy obecności wielu niskoenergetycznych (800 keV) kwantów gamma

Rekonstrukcja wysokoenergetycznego (5 MeV) fotonu przy obecności wielu niskoenergetycznych (800 keV) kwantów gamma

Rekonstrukcja wysokoenergetycznego (15 MeV) fotonu przy obecności wielu niskoenergetycznych (800 keV) kwantów gamma

Konkluzje z symulacji:

Idea układu składającego się z 2 sfer wydaje się być możliwa do zrealizowania pod warunkami:

- a) Wewnętrzna sfera nie może być za bardzo absorbująca (<10 cm LaBr3).
- b) Poprzeczne rozmiary detektora powinny być 2-5 cm,
- c) Granulacje (dla eksperymentó z v/c <15%) 200-800

Zarówno geometria sferyczna jak i kubiczna wydają się być dobrymi rozwiązaniami.

Wstępne projekty techniczne

Geometria sferyczna

200 elements

200 elements

Geometria kubiczna

M. Ciemała et al. – Debrecen experiment, to be published in NIM

Cylindrical LaBr3 2"x2"

O. Roberts et al., York test exp.

Wiele innych testów – Świerk (Moszynski), Mediolan (Camera), Bukareszt (Balabanski)

Plany na przyszłość

Minutes of the meeting of the Scientific Advisory Committee of SPIRAL2 held in Giens on Tuesday June 10, 2008

PARIS

SAC is satisfied with the progress made the PARIS detector.

The PARIS collaboration seems to be very well organised and working efficiently on the various aspects of the detector design. Some tests have been made of prototype components and different configurations for the detector are being discussed.

It is important at this stage to coordinate the efforts and look for synergies with GASPARD.

It is very strongly advised to come with a preliminary technical design of PARIS in which the synergies with other detectors for SPIRAL2 are clearly incorporated.

SAC would like to have this together with the report on activities for the next SAC meeting planned for the end of January.

Następne kroki

- Rozwinięcie i uściślenie tematyki naukowej
- Testy detektorów LaBr3 (pojedynczych i Phoswich, cylindrycznych i kubicznych) – m.in. w SLCJ Warszawa (zaakceptowany projekt: Hadyńska & Ciemała)
- Testy odpowiedzi na neutrony: York, Paryż
- Zbudowanie i testy prototypu PARISa (w ramach FP7 SP2PP)
- Realistyczne symulacje
- Sfinalizowanie końcowego projektu PARISa
- Podpisanie MoU pomiędzy partnerami kolaboracji PARIS
- Znalezienie pieniędzy na zbudowanie PARISa:
- 1. Demonstrator: 1π
- 2. Pozostałe 3π

Cost estimate for some possible scenarios of PARIS

a) Low granularity (Demonstrator ?):
54 phoswitches LaBr3: 2"x2"x2"
Csl(Na): 2"x2"x6"
(15 cm from target)

54^{*}14 k€ = **0.75 M€** + cost of 216 channel electronic

b) Medium granularity:

200 phoswitches LaBr3: 2"x2"x2" CsI(Na): 2"x2"x6" (20 cm from target)

200*14 k€ = **2.8 M€** + cost of 800 channel electronic c) High granularity:

800 phoswitches LaBr3: 1"x1"x2" CsI(Na): 1"12"x6" (20 cm from target)

800*6 k€ = **4.8 M€** + cost of 3200 channel electronic

Exp	MILESTONES	WC	ORK	ORGANIZATION		
				<mark>∞ </mark>	2006	
			R&L	PARIS coll.	2007	
			) phas	SP: F	2008	
			- ve	P7	2009	
Flags	prototype	co			2010	
ship e	MoU signed	nstru		PARIS MoU	2011	
xperii	or (1π)	ction			2012	
nents	(Cons. agr. Signed)	phase			2013	
A	(2 π / 4π)			(PAR	2014	
other	(,	о О		is co	2015	
s (+ n		)ata cu Ind pa		nsort	2016	
ew) e		ollection rtly at		in and the second se	2017	
dx		on at : FAIR			2018	
		SP2			2019	

(Preliminary) TIME SCHEDULE

Oprócz SPIRAL2 rozważa się wykorzystanie układu PARIS (lub jego części) gdzie indziej: M.in. w FAIR (exp. DESPEC), a także w SLCJ Warszawa i w IFJ PAN Kraków.

Obecne finansowanie: •FP7 SP2PP •PROVA (francuski grant ANR) •Umowa polsko-francuska LEA COPIGAL

Planowane jest wystąpienie:
do MNiSW (SPUB) - Polska
do podobnych agencji finansujących badania w Bułgarii, Wielkiej Brytanii i Turcji

•Zaproponowano opracowanie i skonstruowanie kalorymetru gamma PARIS do badań egzotycznych jąder na wiązkach radioaktywnych SPIRAL2

•Wiodącą rolę w projekcie PARIS odgrywa Polska

 Projekt PARIS rozwija się dobrze: utworzono kolaboracje, zaproponowano obszerny projekt naukowy, przeprowadzono symulacje GEANT4, zaproponowano wstępne projekty konstrukcyjne, rozpoczęto testy detektorów

•Zamówiono dedykowane detektory z firmy Saint Gobain

Zainteresowani przyłączeniem się do kolaboracji PARIS będą mile widziani !

Adam.Maj@ifj.edu.pl

Thanks to:

M. Kmiecik, M. Ciemała, P. Bednarczyk, K. Mazurek – Kraków J.P. Wieleczko - GANIL D. Jenkins, O. Roberts – York O. Stezowski, C. Schmitt – Lyon F. Azaiez, S. Franchoo, J. Pouthas, A. Scarpaci – Orsay S. Courtine, O. Dorvaux, J. Dudek – Strasbourg F. Camera, S. Leoni, S. Brambilla, A. Bracco – Milano M. Kicińska-Habior, P. Napiórkowski – Warszawa M. Csatlos, Z. Dombradi – Debrecen I. Mazumdar, D.R. Chakrabarty – *Mumbai* S. Harissopoulos – Athens J. Strachan– *Daresbury* A. Smith - Manchester

And to

- FP7 SP2PP project
- Saint Gobain
- French ANR project
- Polish MNiSW Grant